

ΟΛΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ με μεγάλη ταχύτητα: οι παγετώνες λιώνουν και η εκμετάλλευση έρχεται...

Ψυχρός πόλεμος για την Αρκτική

ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, ΕΕ, Καναδάς, επίδοχοι νεοκατακτητές μιας περιοχής με μεγάλη γεωστρατηγική σημασία

ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΕΙΡΗΝΗ ΨΥΧΑΡΗ

Εναν – στην κυριολεξία – ψυχρό πόλεμο αναμένεται να πυροδοτήσει το σταδιακό λιώσιμο των πάγων στην Αρκτική, αφού τουλάχιστον πέντε διεθνείς παίκτες ήδη ερίζουν για τις νέες θαλάσσιες οδούς που πρόκειται να δημιουργηθούν σε περίπου μία δεκαετία ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής. Ηνωμένες Πολιτείες, Ρωσία, Κίνα, Ευρωπαϊκή Ένωση και Καναδάς εμφανίζονται ως επίδοχοι νεοκατακτητές σε μια περιοχή με μεγάλη γεωστρατηγική σημασία, όχι μόνο εξαιτίας των νέων δρόμων στη ναυσιπλοΐα αλλά και εξαιτίας των ενεργειακών της αποθεμάτων που περιμένουν «αδιο-

κλήτη». Μέσα στις ερχόμενες εβδομάδες, το Πολεμικό Ναυτικό των ΗΠΑ πρόκειται να παρουσιάσει την έκθεση για την «αρκτική» στρατηγική της χώρας, προειδοποιώντας το Πεντάγωνο ότι πρέπει να διαθέσει, εν μέσω περικοπών, πολλά δισεκατομμύρια δολάρια προκειμένου να μη μείνει πίσω στην κούρσα για τον παγωμένο ωκεανό.

Αμερικανοί περιβαλλοντολόγοι εκτιμούν ότι η τήξη της πολικής παγοκάλυψης επιταχύνεται και ότι ο διάπλους της Αρκτικής θα είναι εφικτός για τουλάχιστον έξι εβδομάδες τον χρόνο, ανοίγοντας νέους θαλάσσιους εμπορικούς δρόμους και ευκαιρίες για τα κράτη με σύνορα στον Αρκτικό Κύκλο και όχι μόνο. Καθώς οι πάγοι γύρω από τον Βόρειο Πόλο λιώνουν, τα εμπορικά πλοία θα μπορούν να μεταφέρουν αγαθά μεταξύ

της Ασίας και της Ευρώπης στο ένα τρίτο του σημερινού χρόνου. Η σχετική έκθεση, ένα προσχέδιο της οποίας παρουσιάστηκε από την αμερικανική εφημερίδα «Washington Post», σημειώνει ότι οι ΗΠΑ δεν διαθέτουν «επιχειρησιακή εμπειρία» και ότι τα πλοία τους δεν είναι κατάλληλα εξοπλισμένα προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις ακραίες καιρικές συνθήκες της Αρκτικής. Επιπλέον, η έκθεση κάνει λόγο για ελλιπή δορυφορική κάλυψη της περιοχής.

Σύμφωνα με τον επικεφαλής του αμερικανικού Πολεμικού Ναυτικού, τον ναύαρχο Τζόνιθαν Γκρίνερτ, οι ΗΠΑ πρέπει να διασφαλίσουν τα κυριαρχικά τους δικαιώματα στην Αρκτική με περιπολίες στα νερά που θα έχουν «απαλαχθεί» από τους πάγους. Αμερικανοί αξιωματούχοι υποστηρίζουν ότι περίπου το 10%

των νέων πλοίων του Πολεμικού Ναυτικού πρέπει να ενισχυθεί προκειμένου να μπορεί να πλέει χωρίς κίνδυνο στις δύσκολες συνθήκες της Αρκτικής. Μια τέτοια εργασία μπορεί να στοιχίσει μέχρι και 300 εκατ. δολάρια για το κάθε πλοίο. Υπολογίζεται ότι οι ΗΠΑ θα χρειαστούν περίπου δέκα παγοθραυστικά, με κόστος 784 εκατ. δολάρια έκαστο.

Όλα αυτά ενώ το Πεντάγωνο βρίσκεται εν μέσω μεγάλων περικοπών: μόνο αυτόν τον χρόνο καλείται να «νοικοκυρέψει» τον προϋπολογισμό του κατά 31 δισ. δολάρια και 42 δισ. τον επόμενο χρόνο. Ο αμερικανός πρόεδρος Μπαράκ Ομπάμα θα κληθεί να αποφασίσει αν θα ζητήσει από το Κογκρέσο την αποδέσμευση κονδυλίων για την «κατάκτηση» της Αρκτικής ή αν θα αγνοήσει τις προειδοποιήσεις του Πολεμικού Ναυτικού. Το δεύτερο δεν θα είναι εύκολο. Ο υπουργός Άμυνας Τσακ Χέιγκελ έχει ήδη παρουσιάσει ως προτεραιότητα την παρουσία των ΗΠΑ στην Αρκτική καθώς λιώνουν οι πάγοι, προειδοποιώντας ακόμη και για τον κίνδυνο συγκρούσεων για τα ενεργειακά αποθέματα της περιοχής. Εκτιμάται ότι στην Αρκτική εντοπίζεται περίπου το 25% των ανεξερεύνητων κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου. Για τους αμερικανικούς ενεργειακούς κολοσσούς που θα αποκτήσουν πρόσβαση στα κοιτάσματα, αυτό μεταφράζεται σε κέρδη περίπου 1 τρισ. δολαρίων. Ωστόσο, όπως σχολίασε στο «Βήμα» ο Αντρέας Ρασπότνικ, πολιτικός επιστήμονας και ερευνητής στη δεξαμενή σκέψης Arctic Institute, «τα οικονομικά πλεονεκτήματα των θαλάσσιων εμπορικών δρόμων της Αρκτικής υπολογίζονται βάσει μιας μάλλον απλοποιημένης φόρμουλας: πιο κοντινές αποστάσεις σημαίνουν πιο γρήγορα ταξίδια και συνεπώς μικρότερο κόστος. Κατ' αρχήν αυτό είναι σωστό αλλά πρέπει να υπολογισθούν και άλλοι παράγοντες, όπως η είδος εμπόρευμα μεταφέρουν τα πλοία, πού πρέπει να παραδώσουν τι, το κόστος των παγοθραυστικών που θα τα συνοδεύουν, η ασφάλισή τους – κάτι που συχνά παραγνωρίζεται – καθώς και το κόστος των καυσίμων».

ΔΡΑΣΕΙΣ

Η Ρωσία αντιπεπιύεται

Τα πέντε κράτη που έχουν θαλάσσια σύνορα στην Αρκτική – Ηνωμένες Πολιτείες (Αλάσκα), Ρωσία, Καναδάς, Νορβηγία και Δανία (Γροιλανδία) – έχουν δικαίωμα στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη των 200 μιλίων. Η Ρωσία επιχειρεί με 25 παγοθραυστικά στην περιοχή, ενώ οι ΗΠΑ με μόλις ένα. Άλλες χώρες όπως η Κίνα δείχνουν αυξημένο ενδιαφέρον για τις αρκτικές θαλάσσιες διαδρομές και ήδη εξοπλίζουν κατάλληλα τα πλοία τους.

Θα αφανιστούν οικοσυστήματα

Καθώς η αρκτική τούνδρα θα μεταφέρεται προς τον Βορρά μεγαλύτερες εκτάσεις της Αρκτικής θα γίνονται κατάλληλες για καλλιέργεια. Εκτιμάται ότι η ανάπτυξη των φυτών θα είναι 25% πιο γρήγορη. Πολλά ορυκτά μεταλλεύματα αλλά και αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου θα γίνουν προσβάσιμα. Το τίμημα μεγάλο: μοναδικά οικοσυστήματα θα χαθούν για πάντα.

ΜΙΑ ΜΠΕΝΕΤ

«Οι ασιατικές χώρες εποφθαλμιούν την περιοχή»

«Οι πιο ενδιαφέρουσες εξελίξεις στην Αρκτική θα είναι οι οικονομικές δραστηριότητες μεταξύ των ασιατικών κρατών και των γηγενών πληθυσμών», λέει στο «Βήμα» η Μία Μπένετ, πολιτική επιστήμονας, ειδική σε θέματα Αρκτικής και συνεργάτιδα του μη κερδοσκοπικού οργανισμού για την εξωτερική πολιτική «Foreign Policy Association».

■ **Πώς θα επηρεαστεί η γεωπολιτική μεταξύ των βασικών διεθνών παικτών στην Αρκτική με το άνοιγμα των θαλάσσιων αρκτικών διαδρομών;** «Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες εξελίξεις δεν είναι οι παραδοσιακές γεωπολιτικές διακρατικές σχέσεις, αλλά το πώς χώρες όπως η Κίνα και η Νότια Κορέα θα επενδύσουν σε φυσικούς πόρους που ανήκουν στους γηγενείς πληθυσμούς. Μεγάλες, πλούσιες χώρες θα επενδύουν σε πολύ μικρές κοινότητες και οι συνέπειες αυτής της διαδικασίας είναι ακόμη άγνωστες. Με πιο παραδοσιακούς όρους διεθνών σχέσεων, πιστεύω ότι οι ασιατικές χώρες, όπως η Κίνα, η Νότια Κορέα και η Ιαπωνία, θα ενδιαφέρο-

νται ολοένα περισσότερο για την Αρκτική. Το είδαμε αυτό το 2013, όταν πέντε ασιατικά κράτη έγιναν δεκτά ως παρατηρητές στο Αρκτικό Συμβούλιο. Η Κίνα, η Νότια Κορέα, η Ιαπωνία, η Ινδία και η Σιγκαπούρη δείχνουν ενδιαφέρον για την Αρκτική κυρίως για τους φυσικούς της πόρους, δηλαδή το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο».

■ **Ποιοι είναι οι κίνδυνοι για την ασφάλεια;** «Με όρους συμβατικών απειλών προς την ασφάλεια, η Αρκτική βρίσκεται χαμηλά στη λίστα. Στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου υπήρξε ένα παγωμένο πεδίο ανταγωνισμού μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών. Αλλά μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης έχουν γίνει πολλές προσπάθειες διεθνούς συνεργασίας στην Αρκτική, κυρίως μέσω του Αρκτικού Συμβουλίου. Η συνεργασία στην Αρκτική βρίσκεται στο επίκεντρο των διμερών σχέσεων ΗΠΑ - Ρωσίας. Μέχρι τώρα δεν υφίσταται πραγματικός κίνδυνος για στρατιωτική σύγκρουση στην Αρκτική».